

Druga številka desetega letnika revije *Amfiteater* prinaša temi, ki ju raziskujemo v zadnjih dveh letih. Prva so spremembe v dramski pisavi in gledališču po letu 2000, druga pa vprašanje skupnosti v uprizoritvenih umetnostih. O obeh smo diskutirali na Amfiteatrovih simpozijih v letih 2020 in 2021, v objavljenih razpravah pa dobivata bolj jasno in izčiščeno obliko.

Številko uvaja razprava Tomaža Toporišiča »Kako lahko v umetnosti in teoriji interpretiramo (ne več) dramske tekste in gledališče?« V njej avtor natančno analizira različne aktualne dramske pisave na Slovenskem in v tujini. Skupno jim je to, da izhajajo iz tradicije postdramskega gledališča in ne več dramskega gledališkega teksta, ki pa ju presegajo z vbrizgavanjem dramatičnosti. Tako Toporišič razpravlja o aktualnih konceptih, kot so postpostdramsko gledališče (Élisabeth Angel-Perez), neodramsko gledališče (Anne Monfort) in dramski tekst (Birgit Haas), ter ugotavlja, 1. da je postdramsko gledališče nadaljevanje in ne prelom s tradicijo, 2. da sodobna dramatika pogosto dekonstruira nasprotje med prezentacijo in reprezentacijo in 3. da vse to stori na izrazito dramatičen način.

Almir Bašović nadalje osvetljuje postdramsko gledališče kot kontinuiteto tradicije. Najprej opozori na dolgo tradicijo manieristične literature, ki ji pripada in ki sega nazaj do Aristofanovih komedij. V nadaljevanju prevprašuje inovativnost nekaterih temeljnih določil postdramskega, kot sta fragmentarnost dramske forme in dogodkovnost dramske pisave. Tudi ti določili najde že v zgodovini dramatike in njeni teoriji od Aristotela in Platona dalje. Postdramsko gledališče je torej pojav, ki išče nove smeri in prevprašuje sam medij gledališča oz. uprizoritvenih umetnosti.

Prvi del številke dopolnjuje empirična raziskava Kim Komljanec o sodobni slovenski dramatici. S pomočjo anketnega vprašalnika je analizirala produkcijske možnosti sodobne slovenske dramatike in možnosti njenega uprizarjanja ter mednarodne promocije. Analiza pokaže, da je za uspešnost slovenske dramatike potrebna načrtna podpora v obliki podpore piscem, stalnega prostora za uprizarjanje in enotne točke promocije v mednarodnem prostoru. To temo dopolnjujejo osebne izkušnje enaindvajsetih avtorjev, ki so jih uveljavljene dramatičarke – Simona Semenič, Jera Ivanc, Simona Hamer in Kim Komljanec – strnile v t. i. scenarij za informans. Te so večinoma negativne in kažejo na zapostavljenost dramskega avtorja in njegovega dela v gledališču.

Tema skupnosti se tokrat veže na t. i. male umetnosti (kleinkunst) in jo odpira beograjska raziskovalka Irena Ristić. Prek analize beograjske dragovske scene in intervjujev z umetniki raziskuje načine vzpostavljanja kolektiva, ki odmeva v samih

uprizoritvah in alternativnih načinih družbenosti, ki jih skušajo uveljaviti. Pokaže, da je spoštovanje različnosti in vztrajanje v njih predpogoj za delovanje gledaliških kolektivov, obenem pa tudi pogoj za uspešno družbeno delovanje umetniških projektov.

Zala Dobovšek v svoji razpravi razgrne aktualno sceno malih umetnosti pri nas. Gre za marginalizirane ustvarjalce, ki so prav s te pozicije lahko še bolj ironični in družbeno kritični. Pri tem je zanimivo, da gre za zelo različne ustvarjalce glede na njihov družbeni angažma in obliko delovanja. Tako na eni strani analizira festival Mesto žensk in delovanje Andreja Rozmana - Roze, Marka Breclja ter Matije Solceta, na drugi strani pa kolektive, kot so Kabaret Tiffany, Mismo Nismo in Hupa Brajdič. Na ta način pokaže pestrost in živost teh uprizoritvenih žanrov.

Številko zaključuje recenzija knjige *Zakaj gledališče: kriza in prenova* mladega nemškega teatrologa in kritika Jakoba Haynerja, ki jo je napisala Tajda Lipicer. Tudi ta se sprašuje, zakaj danes sploh še gledališče in kakšno gledališče potrebujemo v skrajno mediatiziranem svetu.

Amfiteater ne dvomi o smiselnosti obstoja uprizoritvenih umetnosti, ostaja pa zavezan analizi in refleksiji sprememb v dramski pisavi in uprizoritvah, s katerimi umetnost odgovarja na izzive sodobnosti.

Gašper Troha in Maša Radi Buh